

Sygn. akt III AUa 954/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Sędziowie:	SA Aleksandra Urban SA Maciej Piankowski
Protokolant:	stażysta Anita Musijowska

po rozpoznaniu w dniu 25 października 2016 r. w Gdańsku

sprawy M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o prawo do renty socjalnej

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VIII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 kwietnia 2016 r.,
sygn. akt VIII U 1266/15

oddala apelację.

SSA Aleksandra Urban SSA Grażyna Czyżak SSA Maciej Piankowski

Sygn. akt III AUa 954/16

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. decyzją z dnia 13 sierpnia 2015 r. przyznał ubezpieczonemu M. S. prawo do renty socjalnej do dnia 31 lipca 2020 r.

Od powyższej decyzji odwołanie złożył ubezpieczony wnosząc o przyznanie prawa do renty socjalnej na stałe. W uzasadnieniu wskazał, iż począwszy od (...) r., tj. od ukończenia 13 roku życia, kiedy to rozpoznano u niego chorobę S. jego stan zdrowia ulega stałemu pogorszeniu i nie rokuje wyzdrowienia.

Pozwany w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Gdańsku - VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 6 kwietnia 2016 r. w sprawie VIII U 1266/15 zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, iż przyznał ubezpieczonemu M. S. prawo do renty socjalnej na stałe.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji. M. S. ur. (...) ma wykształcenie średnie. Wnioskodawca miał przyznane prawo do renty socjalnej do dnia 30 czerwca 2015 r. Podstawą przyznania przedmiotowego świadczenia było upośledzenie funkcji narządu wzroku w przebiegu choroby S.. W dniu 28 maja 2015 r. ubezpieczony złożył wniosek o ponowne ustalenie prawa do renty socjalnej. Orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS z dnia 26 czerwca 2015 r. stwierdzono, iż ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy do dnia 30 czerwca 2018 r., przy czym całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia lub

w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. Komisja lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 30 lipca 2015 r. stwierdziła, iż rozpoznane u niego: choroba S. (zwyrodnienie obu plamek żółtych) z ograniczeniem pola widzenia, krótkowzroczność z astygmatyzmem powodują

u ubezpieczonego całkowitą niezdolność do pracy do dnia 31 lipca 2020 r., przy czym całkowita niezdolność do pracy pozostaje w związku z naruszeniem sprawności organizmu powstałym przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia lub w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. Na tej podstawie pozwany wydał zaskarżoną decyzję.

Sąd Okręgowy w rozważaniach prawnych odwołał się do treści art. 4 i 5 ustawy z dnia

27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. Nr 135, poz. 1268 ze zm.) w zw. z art. 12 ust. 2 ustawy

z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U.

z 2016 r., poz. 887 ze zm., zwana dalej ustawą emerytalną). Sąd I instancji weryfikując stanowisko organu rentowego dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego okulisty, który rozpoznał

u wnioskodawcy krótkowzroczność z astygmatyzmem obu oczu i chorobę S.. Biegły sądowy uznał, że stan zdrowia ubezpieczonego, po dniu 31 lipca 2015 r., nie rokuje powrotu nawet częściowej zdolności do pracy. W związku z powyższym ubezpieczony jest trwale, całkowicie niezdolny do pracy z powodu upośledzenia funkcji narządu wzroku, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki w szkole lub do momentu jej ukończenia. W uzasadnieniu opinii biegły okulista stwierdził u ubezpieczonego praktyczną ślepotę obu oczu – ostrość wzroku 0.01 w oku prawym i 0.02 w lewym. Wskazał, iż przyczyną tak znacznego obniżenia widzenia u wnioskodawcy jest choroba S.- wrodzona dystrofia centralnej części siatkówki. Podkreślił, iż rozpoznanie tego schorzenia zostało potwierdzone w angiografii fluoresceinowej oraz w badaniach elektrofizjologicznych. Ubezpieczony jest bez zawodu, z uwagi na doznane schorzenie nie był w stanie nabyć umiejętności ani wyuczyć się zawodu, nie ma szans na udział w rynku pracy i samodzielne utrzymanie –tego faktu nie kwestionuje żadna ze stron, bowiem także pozwany uznaje podstawy do uznania ubezpieczonego całkowicie niezdolnym do pracy. Upływ czasu zakreślony przez ZUS jako okres uznania całkowitej niezdolności do pracy nie ma żadnego uzasadnienia. Biegły sądowy w sposób merytoryczny odniósł się do wszelkich zastrzeżeń organu rentowego i mając je na uwadze podtrzymał swoją opinię. Biegły stanowczo podkreślił, iż stan narządu wzroku wnioskodawcy powoduje u niego całkowitą niezdolność do pracy z powodu praktycznej ślepoty obu oczu. Wskazał, iż tego stanu nie zmieni „przystosowanie się organizmu bądź nabycie nowych umiejętności zawodowych” – możliwa jest i będzie jedynie praca na stanowisku pracy chronionej dla osób niewidomych. W ocenie Sądu I instancji, powoływanie się przez pozwanego na hipotetyczne możliwości lecznicze w przyszłości – w oparciu o bliżej niesprecyzowane osiągnięcia medycyny w L. – oparte jest jedynie na domniemaniu skuteczności leczenia w bliżej nieoznaczonej dalekiej przyszłości i to przy braku pewności prawidłowości wnioskowania co do takiego domniemania. W związku z powyższym jako jedynie miarodajna jawi się opinia biegłego okulisty stwierdzającego brak rokowań co do przywrócenia możliwości wykonywania pracy przez ubezpieczonego choćby w ograniczonym stopniu. W konkluzji z przytoczonych wyżej względów Sąd Okręgowy, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w zw. z cytowanymi wyżej przepisami, zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do renty socjalnej na stałe.

Apelację od wyroku wywiódł organ rentowy zaskarżając go w całości zarzucając naruszenie art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 982 ze zm.)

w związku z art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 748 ze zm.) poprzez przyjęcie, iż ubezpieczonemu przysługuje prawo do renty socjalnej na stałe.

Wskazując na powyższe wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania, ewentualnie jego uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd I instancji.

W uzasadnieniu apelacji pozwany wskazał, że nie podziela opinii biegłego sądowego o ustaleniu świadczeń rentowych w najwyższym stopniu niezdolności do pracy na okres stały. Orzekany ma (...) lata, a więc okres jego potencjalnej aktywności zawodowej wynosi (...) lata. Na rynku medycznym mogą się pojawić skuteczne formy terapii, które skutkować mogą nie tylko odzyskaniem częściowej niezdolności do pracy, ale również przywróceniem u orzekanego zdolności do pracy. Ustawodawca w art. 13 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie odnosi się do upośledzenia funkcji organizmu wynikającego z biologii choroby, lecz do niezdolności do pracy, a więc kategorii zawodowo-ekonomicznej. Oznacza to, że nawet nieodwracalne naruszenie sprawności organizmu nie stanowi podstawy do orzeczenia świadczenia na stałe, jeśli istnieje możliwość odzyskania zdolności do pracy poprzez przystosowanie się organizmu. W przypadku osób ze znacznym upośledzeniem widzenia istnieje możliwość uzyskania kwalifikacji zawodowych w charakterze masażysty i ten zawód jest głównie wykonywany przez te osoby.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności podnieść należy, iż spór w analizowanej sprawie sprowadzał się do ustalenia, czy M. S. jest trwale niezdolny do pracy z powodu upośledzenia funkcji narządu wzroku, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, zaś w swych ustaleniach i wnioskach nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów wynikające z przepisu art. 233 k.p.c., nie popełnił też uchybień w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, które mogłyby uzasadnić ingerencję w treść zaskarżonego orzeczenia. W konsekwencji, Sąd odwoławczy oceniając, jako prawidłowe ustalenia faktyczne i rozważania prawne dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznał je za własne, co oznacza, iż zbędnym jest ich szczegółowe powtarzanie

w uzasadnieniu wyroku Sądu Odwoławczego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., sygn. I PKN 339/98, OSNAPiUS z 1999 r., z. 24, poz. 776).

Przystępując do rozpoznania niniejszej sprawy, wskazać należy, że warunki przyznania prawa do renty socjalnej określają przepisy zawarte w art. 4 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2013 r., poz. 982 ze zm.), zgodnie z którym prawo to przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia, w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25 roku życia albo w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej. W myśl zaś art. 5 ustawy o rencie socjalnej, ustalenia całkowitej niezdolności do pracy i jej stopnia dokonuje się na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach

z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2016 r., poz. 887 ze zm., zwana dalej ustawą emerytalną). Zgodnie z art. 15 pkt 1 ustawy o rencie socjalnej w sprawach nieuregulowanych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS, w tym regulacje zawarte w art.

12 ust. 2 ustawy emerytalnej, który zawiera definicję całkowitej niezdolności do pracy. Stosownie do treści art. 12 ust. 1 ustawy emerytalnej niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Zgodnie zaś z ust. 2 art. 12 ustawy emerytalnej całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która

utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy zarobkowej. Przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania, co do odzyskania zdolności do pracy należy mieć na uwadze również przepis art. 13 ust. 1 ustawy emerytalnej, który nakazuje uwzględnić tu stopień naruszenia sprawności organizmu, możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji oraz możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne.

Podkreślenia wymaga, że o całkowitej niezdolności do pracy można mówić jedynie wówczas, gdy nastąpiła utrata zdolności do wykonywania jakiejkolwiek pracy. Powyższe szczegółowo wyjaśnił Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 9 marca 2006 r. (II UK 98/05, OSNP 2007/5-6/77) wskazując,

że przy analizie pojęcia „całkowitej niezdolności do pracy” należy brać pod uwagę zarówno kryterium biologiczne (stan organizmu dotkniętego schorzeniami naruszającymi jego sprawność w stopniu powodującym całkowitą niezdolność do jakiejkolwiek pracy), jak i ekonomiczne (całkowita utrata zdolności do zarobkowania wykonywaniem jakiejkolwiek pracy). Osobą całkowicie niezdolną

do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest więc osoba, która spełniła obydwa te kryteria, a więc jest dotknięta upośledzeniem zarówno biologicznym, jak

i ekonomicznym (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2004 r., I UK 28/04, LEX

nr 979161). Sąd Najwyższy wskazał, że w orzecznictwie przyjmuje się również (wyrok z dnia 5 lipca 2005 r., I UK 222/04, LEX nr 989232), że decydującą dla stwierdzenia niezdolności do pracy jest utrata możliwości wykonywania pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu przy braku rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Gdy więc biologiczny stan kalectwa lub choroba nie powodują naruszenia sprawności organizmu w stopniu mającym wpływ

na zdolność do pracy dotychczas wykonywanej lub innej mieszczącej się w ramach posiadanych lub możliwych do uzyskania kwalifikacji, to brak jest podstaw do przyznania prawa do renty socjalnej.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy dopuścił dowód dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego okulisty, który rozpoznał u wnioskodawcy krótkowzroczność z astygmatyzmem obu oczu

i chorobę S.. Biegły sądowy uznał, że stan zdrowia ubezpieczonego, po dniu 31 lipca 2015 r., nie rokuje powrotu nawet częściowej zdolności do pracy. Biegły sądowy uzasadnił, że ubezpieczony ((...) lata) ma praktyczną ślepotę obu oczu – ostrość wzroku 0.01 w oku prawym i 0.02 w lewym. Przyczyną tak znacznego obniżenia widzenia u wnioskodawcy jest choroba S.- wrodzona dystrofia centralnej części siatkówki. Rozpoznanie tego schorzenia zostało potwierdzone w angiografii fluoresceinowej oraz w badaniach elektrofizjologicznych. W związku z powyższym ubezpieczony jest trwale, całkowicie niezdolny do pracy z powodu upośledzenia funkcji narządu wzroku, które powstało przed ukończeniem 18 roku życia.

Biegły sądowy okulista w opinii uzupełniającej odnosząc się do zastrzeżeń organu rentowego wskazał, że są one niemerytoryczne. Jego zdaniem prawdopodobieństwo, że „dynamiczny wzrost naszej wiedzy i możliwości współczesnej medycyny” pozwolą na naprawę zniszczonych fotoreceptorów siatkówki jest znikome. Stan narządu wzroku wnioskodawcy powoduje u niego całkowitą niezdolność do pracy z powodu praktycznej ślepoty obu oczu. Tego stanu nie zmieni „przystosowanie się organizmu bądź nabycie nowych umiejętności zawodowych” – możliwa jest i będzie jedynie praca na stanowisku pracy chronionej dla osób niewidomych.

Dokonując oceny opinii biegłego sądowego, Sąd Apelacyjny nie miał żadnych wątpliwości,

iż dokonane przez specjalistę ustalenia zostały oparte na szczegółowej analizie zarówno dokumentacji medycznej wnioskodawcy, jak i wynikach przeprowadzonych badań, zaś wyprowadzone, szczegółowo i logicznie uzasadnione wnioski nie pozostawiły najmniejszych wątpliwości w zakresie zasadności uznania ubezpieczonego za osobę trwale całkowicie niezdolną do zatrudnienia z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało przed ukończeniem osiemnastego roku życia począwszy na stałe. Opinia podstawowa wraz z opinią uzupełniającą odpowiada również wymogom stawianym przez art. 285 § 1 k.p.c., albowiem zostały uzasadnione w sposób przystępny

i są zrozumiałe dla osób niedysponujących wiedzą medyczną, zaś wnioski swoje biegły sformułował jasno i czytelnie. Ponadto jego wnioski zostały zobiektywizowane (tzw. potwierdzone) przedmiotowym badaniem lekarskim, analizą

przebiegu klinicznego choroby ubezpieczonego, wynikami badań oraz wieloletnim doświadczeniem klinicznym biegłego sądowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego wnioski wyprowadzone przez Sąd Okręgowy na podstawie opinii biegłego są logicznie poprawne i właściwie uargumentowane. W związku z powyższym Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do podważenia oceny tego dowodu dokonanej przez Sąd Okręgowy. Oceny tej nie wzrusza wywiedziona przez organ rentowy apelacja, albowiem nie zawiera ona argumentacji, która mogłaby taką ocenę Sądu II instancji zmienić. Stanowi ona powielenie stanowiska reprezentowanego przed Sądem Okręgowym

W zakresie stałości przyznania prawa do renty socjalnej wskazać należy, że zgodnie z art.

4 ust. 2 osobie, która spełnia warunki określone w ust. 1, przysługuje: (1) renta socjalna stała - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest trwała; (2) renta socjalna okresowa - jeżeli całkowita niezdolność do pracy jest okresowa.

Art. 13 ust. 2 ustawy emerytalnej stanowi, że niezdolność do pracy orzeka się na okres nie dłuższy niż 5 lat, z zastrzeżeniem ust. 3 - niezdolność do pracy orzeka się na okres dłuższy niż 5 lat, jeżeli według wiedzy medycznej nie ma rokowań odzyskania zdolności do pracy przed upływem tego okresu.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 września 2011 r., II UK 32/11, OSNP 2012/19-20/249 wskazał, że przepis art. 13 ust. 3 ustawy emerytalnej w związku z art. 4 ust. 2 ustawy o rencie socjalnej, w odniesieniu do osób ubiegających się o rentę socjalną obejmuje orzeczenie o trwałej niezdolności do pracy.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wnioskodawca ma prawo do renty socjalnej na stałe, ponieważ stan narządu wzroku wnioskodawcy powoduje u niego całkowitą niezdolność do pracy z powodu praktycznej ślepoty obu oczu. Według wiedzy medycznej z uwagi na to schorzenia nie ma rokowań

na odzyskanie przez niego zdolności do pracy przed upływem pięciu lat, co pozwala na uznanie,

że jest on trwale całkowicie niezdolny do pracy, a naruszenie sprawności organizmu powstało przed 18 rokiem życia. W konsekwencji ma on prawo do renty socjalnej na stałe. Nie jest on bowiem zdolny do regularnego wykonywania zatrudnienia w celu osiągnięcia wynagrodzenia na otwartym rynku pracy. Ubezpieczony ma wykształcenie średnie, nigdy nie pracował zarobkowo.

Organ rentowy wskazuje w apelacji na bliżej nieokreślone formy terapii, które mogą

w przyszłości pojawić się na rynku medycznym, a które mogłyby skutkować nie tylko odzyskaniem częściowej niezdolności do pracy, ale również przywróceniem u orzekanego zdolności do pracy. Zdaniem Sądu II instancji są to tylko gołosłowne twierdzenia niepoparte żadnymi konkretnymi osiągnięciami współczesnej medycyny. Biegły sądowy okulista wyjaśnił, że prawdopodobieństwo,

że „dynamiczny wzrost naszej wiedzy i możliwości współczesnej medycyny” pozwolą na naprawę zniszczonych fotoreceptorów siatkówki jest znikome. Co więcej, lekarz orzecznik ZUS w opinii lekarskiej z dnia 26 czerwca 2015 r. wskazał, że rokowania są niepewne, poważne, brak obecnie możliwości leczenia choroby podstawowej (k. 80 a.r.dok.med.). Natomiast komisja lekarska ZUS

w opinii z dnia 30 lipca 2015 r. wskazała na pogorszenie pola widzenia w wyniku rozszerzenia się niewidzenia centralnego (k. 85 a.r.dok.med.).

Ze względów wskazanych powyżej, podzielając stanowisko Sądu I instancji i uznając apelację pozwanego za bezzasadną, Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.

SSA Grażyna Czyżak SSA Aleksandra Urban SSA Maciej Piankowski